

ዳኞች፡- ሐገሥ ወልደ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች ፡- የምጥን መንደር መኖሪያ ቤቶች የህብረት ሥራ ማህበር ጠበቃ ዜና ደባሱ ቀረበ

ተጠሪዎች ፡- 1. ወ/ሮ ባዮች አይገምት - በሌሉበት

2. ወ/ሮ ሸዋሰገድ አይገምት - በሌሉበት

3. ወ/ሮ ሃና መኰንን - ከጠበቃ ይልማ አቻሜ ጋር ቀረበች

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በሁከት ይወገድ ክስ መነሻነት ክርክር ተካሂዶ የተሰጠውን ውሳኔ መሠረት በማድረግ የተጀመረውን የአፈጻጸም ክርክር የሚመለከት ነው፡፡ ከመዝገቡ እንደሚታየው የአሁኑ አመልካች የሁከት ይወገድልኝ ክስ በ1ኛ እና 2ኛ ተጠሪዎች ላይ መስርቶ ክርክር ከተደረገ በኋላ፣ የፍርድ ባለመብት ሆኖአል፡፡ በውሳኔው 1ኛ እና 2ኛ ተጠሪ በአመልካች ይዞታ ላይ ሁከት የፈጠሩ መሆናቸውን ስለመረጋገጡ ተመልክተዋል፡፡ አመልካች የአፈጻጸም መዝገቡን ያስከፈተው በውሳኔው መሠረት የፍርድ ባለዕዳ የሆኑት 1ኛ እና 2ኛ ተጠሪ ይዞታውን ለቀው እንዲወጡላት ትዕዛዝ ለማሰጠት ነው፡፡ በሌላ በኩል ደግሞ 3ኛ ተጠሪ አፈጻጸም በተጠየቀበት ቦታ ይዞታ ያለኝ እኔ ነኝ በማለት መቃወሚያ በማቅረብ የክርክሩ ተካፋይ ልትሆን ችላለች፡፡ አፈጻጸሙን የጀመረው የአዲስ አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአመልካችን ጥያቄ በመቀበል እንደውሳኔው እንዲፈጸም ትዕዛዝ ሰጥቶ የነበረ ሲሆን የአሁንም 3ኛ ተጠሪ ለከተማው ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ይግባኝ በማቅረብ ትዕዛዙ ተሸርካል፡፡ በሌላ በኩል ደግሞ አመልካች በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የተሰጠውን ውሳኔ በመቃወም ለይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ሰበር ችሎት አቤቱታ አቅርቦ ክርክሩ በዚህ ደረጃም ተሰምቶአል፡፡ በመጨረሻም የሰበር ችሎቱ የአመልካችን ክርክር ውድቅ በማድረግ አቤቱታ የቀረበበትን ውሳኔ አፅንቶአል፡፡ የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ነው፡፡

እኛም አመልካች መጋቢት 3 ቀን 2002 ዓ.ም በጻፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ክርክሩን ሰምተናል፡፡ 1ኛ እና 2ኛ ተጠሪዎች በተደረገላቸው ጥሪ መሠረት ባለመቅረባቸው ክርክሩ የተሰማው እነሱ በሌሉበት ነው፡፡ አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ

የተደረገው የሥር ፍ/ቤቶች የ3ኛ ተጠሪን መቃወሚያ በመቀበል የመወሰናቸውን አግባብነት ሊመረመር የሚገባው ሆኖ በመገኘቱ ነው። በዚህ መሠረትም ከሥር ጀምሮ የተደረገውን ክርክር አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከሕገ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

ከላይ ባጭሩ እንዳመለከትነው ለአፈጻጸሙ መሠረት የሆነው ውሳኔ በተሰጠበት ክርክር ተጠሪ ተከራካሪ ወገን አልነበረችም። አመልካች በ1ኛ እና በ2ኛ ተጠሪዎች ላይ ክስ የመሠረተው በሕጋዊ መንገድ በያዘኩት መሬት ላይ ሁከት ፈጥረውብኛል። ስለዚህም ያለ አግባብ የያዙትን መሬት ለቀው ይወጡ ዘንድ ይወሰንልኝ በማለት ነው። ክሱን የሰማው ፍ/ቤትም ተጠሪዎች (ተከሳሾች) ስፋቱ በካሬ ሜትር ተለክቶ ለአመልካች በተሰጠው መሬት ውስጥ ገብተዋል በሚል ምክንያት ከሕግ ውጪ የያዙትን መሬት እንዲለቁ ወስኖአል። ፍ/ቤቱ ይህን የመሰለ ውሳኔ ሊሰጥ የቻለው መሬቱ በአመልካች የተሰጠ መሆኑን በማረጋገጥ ነው። 3ኛ ተጠሪ ክርክሩ ውስጥ የገባችው ከዚህ በኋላ ብቻ ሳይሆን መቃወሚያዎን ያቀረበችውም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.418 የተመለከተውን ድንጋጌ መሠረት በማድረግ የአፈጻጸም ክርክር በቀጠለበት መዝገብ ስለመሆኑ የሥር ፍ/ቤቶች ከሰጡአቸው ውሳኔዎች ለመገንዘብ ችለናል። የአዲስ አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት እና የይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ለበር ችሎት የተጠሪን መቃወሚያ በመቀበል የሰጡት ውሳኔ እንዳየነው ክርክር የተነሳበት መሬት ለተጠሪ የተሰጠ ነው ወይም የተጠሪ ይዞታ ነው የሚል እንድምታ ያለው ነው። ይህ ውሳኔ በይዘቱ ሲታይ በአመልካች እና በ1ኛና በ2ኛ ተጠሪዎች መካከል በተነሳው ክርክር መካካት የተሰጠውን ውሳኔ የሚሸር ነው።

ጉዳዩ የፍትህ-ብሔር ክርክርን የሚመለከት በመሆኑ የሚመራው በፍትህ-ብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕገ መሠረት እንደሆነ ይታወቃል። የፍትህ-ብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕገ የክስ አቀራረብን፣ የክርክር አመራርን፣ አወሳሰን እና አፈጻጸምን የሚመለከቱ ዝርዝር ድንጋጌዎችን ይዘአል። በዋናው ክርክርም ሆነ በአፈጻጸም ሂደት መብታችን ተነክቶአል የሚሉ ሦስተኛ ወገኖች መቃወሚያ የሚያቀርቡበት እና መብታቸውን የሚያስከብሩበት ሥርዓት በዚህ የሥነ-ሥርዓት ሕግ ተካቶአል። በያዘነው ጉዳይ ሦስተኛ ተጠሪ ለጉዳዩ ሦስተኛ ወገን በመሆንም እና መብቱ በአፈጻጸሙ ሂደት ተነክቶአል ብላ በማመንም በአፈጻጸም ደረጃ ባለው ክርክር ላይ መቃወሚያ ማቅረብ የሚያስችለውን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.418ን መሠረት በማድረግ ክርክሩ ውስጥ ገብታለች። የሥር ፍ/ቤቶችም መቃወሚያው የቀረበበትን ሥርዓት በትክክል ቢገነዘቡም፣ አፈጻጸሙ የቀጠለበት መሬት የማን ይዞታ ነው ወይም በመሬቱ ላይ የተሻለ መብት ያለው የትኛው ወገን ነው የሚል የንጥጥር አይነት ጭብጥ በመያዝ ውሳኔ ሰጥተዋል። ፍ/ቤቶቹ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.418 መሠረት የቀረበውን መቃወሚያ ለመወሰን የተከተሉት አካሄድ አግባብነት ያለው ነው ወይ? የሚለውን ጥያቄ ማንሳቱ ተገቢ የሚሆነውም እዚህ ላይ ነው።

በዋናው ክርክርም ሆነ በአፈጻጸም ሂደቱ መብታችን ተነክቶአል ብለው የሚያስቡ ሦስተኛ ወገኖች መቃወሚያቸውን የሚያቀርቡበት ሥርዓት በሥነ-ሥርዓት ሕገ ስለመዘርጋቱ ቀደም ሲል ተመልክተናል። በዋናው ክርክር የሚሰጠው ውሳኔ እና በውሳኔው መሠረት ለማስፈጸም የሚደረገው ሂደት የተለያዩ በመሆናቸው በሚቀርቡት መቃወሚያዎች ላይ የሚሰጡት ውሳኔዎችም የተለያዩ ናቸው። መቃወሚያ አቅራቢው መብቱ የተነካው በአፈጻጸም ሂደቱ ከሆነ ከአፈጻጸም ሂደቱ ጋር የተያያዘ መፍትሄ ነው የሚሰጠው። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.418 መሠረት በሚቀርብ መቃወሚያ ላይ የሚሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.419 ተመልክቶአል። በዚህ መሠረት መቃወሚያው ተቀባይነት ያገኘ ከሆነ በአፈጻጸም የተያዘው ንብረት በከፊል ወይም በሙሉ እንዲለቀቅ ትዕዛዝ ይሰጣል። ከዚህ አልፎ በአፈጻጸም የተያዘው ንብረት ለአንዱ ወይም ለሌላው ተከራካሪ ወገን ይገባል

የሚል ዳኝነት አይሰጥም። ከሁሉ በላይ ደግሞ በዋናው ክርክር የተሰጠውን ውሳኔ የሚሸር ወይም የሚያሻሽል ውሳኔ አይሰጥም። የዚህ አይነት ውሳኔ መስጠት የሚቻለው ዋናውን ውሳኔ በመቃወም አቤቱታ ሲቀርብ ነው። ይህ ደግሞ እራሱን የቻለ የአቀራረብ ሥርዓት እና የክርክር አመራር ሂደት ያለው ነው። በዚህ ረገድ ተገቢው ድንጋጌም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.358 የተመለከተው ነው። በያዝነው ጉዳይ 3ኛ ተጠሪ በዚህ ቁጥር 358 መሠረት ወይም ዋናውን ውሳኔ በመቃወም አቤቱታ አላቀረበችም። የሥር ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ግን ዋናውን ውሳኔ የሚሸር ነው። ከዚህ የተነሳም ፍ/ቤቶቹ የሰጡት ውሳኔ (አቤቱታ የቀረበበት) በሕጉ አተገባበር/አተረጎም ረገድ መሠረታዊ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ችለናል።

ው ሳ ኔ

1. የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በፍ/መ/ቁ.09838 መስከረም 27 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እና የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በመ.ቁ 11818 የካቲት 30 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.348(1) መሠረት ተሸረዋል።
2. በቀድሞው ውሳኔ መሠረት የተጀመረው አፈጻጸም የሚቆምበት አግባብ የለም ብለናል።
3. ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ።
መዝገቡ ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ራ/ታ